

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

19 stycznia
czwartek
19:00

NFM, Sala Czerwona

W 80 uderzeń dookoła świata

Repercussion:

Radostaw Jędraś, Bartłomiej Dudek, Jacek Muzioł, Miłosz Rutkowski –
instrumenty perkusyjne

E. Toch

Program:

Ernst Toch (1887–1964) *Fuga geograficzna*

Eckhard Kopetzki (*1956) *African Wind*

Christopher Fellingner (*1973) *Ubik 440*

Miłosz Rutkowski (*1968) *Taste of the Desert*

Tan Dun (*1957) *Water Music*

Ney Rosauero (*1952) *Mitos Brasileiros*

I Curupira

II Iara

Stephen Whibley (*1975) *Higuita!*

Miłosz Rutkowski *Afrykański*

[90']

M. Rutkowski

Tan Dun

Fascynujący świat perkusji

Artur Bielecki

Można by sformułować tezę, że ostatnie stulecie w muzyce Zachodu należało w dużej mierze do perkusji. Z instrumentu, a raczej z całej grupy instrumentów, którym dotychczas kompozytorzy europejscy powierzali skromną rolę w swoich utworach, perkusja stała się w XX w. ważnym narzędziem do odkrywania nowych możliwości twórczych. Dotyczy to zarówno muzyki klasycznej, jak i muzyki rozrywkowej, jazzu i rocka, bo we wszystkich tych dziedzinach perkusja zrobiła ogromną karierę.

Dość skromna rola instrumentów perkusyjnych w poprzednich stuleciach w muzyce zachodniej wynikała ze specyficznego rozwoju historycznego. Europejska muzyka postawiła przede wszystkim na rozwój melodii, polifonii oraz harmonii. Przez wieki liczył się *melos*, jego kształt i związana z nim ekspresja, a także sztuka jednoczesnego łączenia wielu melodii (polifonia) oraz budowania różnych współbrzmień (harmonika). Rytm – domena perkusji – był oczywiście niezbędny, bo nie ma muzyki bez rytmu, ale Zachód – przynajmniej od baroku do początków XX w. – w dziedzinie rytmiki poprzestawał na dość schematycznych strukturach, które zamykał w bezpiecznych szufladkach podziałów taktowych. Oczywiście przez te trzysta lat żywioł rytmiczny wdzierał się do muzyki sobie znanymi ścieżkami, przede wszystkim za sprawą licznych modnych tańców. Jednak taneczne struktury metryczno-rytmiczne również zostały poddane regułom taktów.

Ta sytuacja zaczęła się zmieniać na początku XX w. w związku z rozwojem awangardy. Jednym z przełomowych dzieł okazał się balet *Święto wiosny* Igora Strawińskiego (premiera dzieła w Paryżu w roku 1913 zakończyła się skandalem). W utworze tym kompozytor na nowo wyzwolił żywioł rytmiczny – sięgnął do prastarych korzeni tańca i obrzędowości, a w partyturze wprowadził niezwykle skomplikowane struktury polirytmii i polimetrii. Otworzyło to nowe perspektywy

dla rytmu w XX stuleciu. Wielu kompozytorów miało w tym swój udział; szczególnie twórczy był w tej dziedzinie Olivier Messiaen (1908–1992). Ten francuski kompozytor, organista i pedagog stworzył własny system muzyczny, był też autorem traktatu poświęconego rytmowi.

Muzycy Zachodu coraz bardziej byli świadomi, że muzyka wielu kultur pozaeuropejskich charakteryzuje się wyrafinowaną rytmiką, by wymienić tylko klasyczną muzykę indyjską albo arabską. Nadszedł czas ponownego odkrywania perkusji, tym bardziej że zaczęto poszukiwać nowych – brzmieniowych i kolorystycznych – możliwości, które kryły się m.in. w instrumentach perkusyjnych. Duże zasługi w tym zakresie miał Edgar Varèse (1883–1965), kompozytor amerykański francuskiego pochodzenia. Utwór *Ionisation* Varèse'a z roku 1931 był przeznaczony dla trzynastu perkusistów. Perkusista – drugoplanowy aktor w dotychczasowej muzyce Zachodu – stopniowo zajmował miejsce na środku sceny i stawał się gwiazdorem nowej muzyki.

Dzisiejszy koncert ukaże nam część niezwykle możliwości ekspresyjnych, brzmieniowych, kolorystycznych i artykulacyjnych, jakie kryją się we współczesnym zespole perkusyjnym. Znani wrocławscy instrumentalniści tworzą grupę – a także fundację – o nazwie *Repercussion*. Koncert otrzymał tytuł *W 80 uderzeń dookoła świata*, co z pewnością znajdzie swoje uzasadnienie w kontekście interpretacji *Fugi geograficznej*. Jej autorem był Ernst Toch (1887–1964), kompozytor austriacki. Utwór pochodzi z 1930 r. i w oryginale został napisany na chór recytujący; w tekście pojawiają się nazwy geograficzne. I rzeczywiście program całego koncertu prowadzi słuchaczy przez różne miasta, kontynenty, a nawet piaski pustyni. Repertuar jest bardzo zróżnicowany, co sprawia, że dzisiejszy koncert ma wielkie walory edukacyjne.

Autorem *African Wind* jest współczesny twórca Eckhard Kopetzki, urodzony w Hanowerze w 1956 r. Studiował w Osnabrück i w Würzburgu, a jego utwory przyniosły mu szereg nagród, w tym

nagrodę Percussive Arts Society (2002). Sukcesy kompozytorskie odnotowuje także Miłosz Rutkowski, znany wrocławski perkusista i pedagog, współtworzący zespół Repercussion. Miłosz Rutkowski rozpoczął muzyczną karierę w 1992 r., debiutując z założonym przez siebie zespołem Salted Peanuts podczas festiwalu Studencka Jesień we Wrocławiu. Tego wieczoru usłyszemy dwie kompozycje Miłosza Rutkowskiego: *Taste of the Desert* oraz utwór zatytułowany *Afrykański*.

Perkusja to żywioł rytmu i energii. Taki właśnie jest utwór zatytułowany *Ubik 440*. Jego autor to niemiecki perkusista, kompozytor i aranżer Christopher Fellinger (urodzony w 1973 r.). Fellinger jest również nauczycielem; założył wiele młodzieżowych zespołów perkusyjnych. *Ubik 440* został zainspirowany japońską tradycją *taiko*, czyli tradycją grania na bębnach sięgającą ok. IV w. p.n.e. Często jest to gra zespołowa.

Zupełnie inne oblicze perkusji ukazuje Tan Dun w utworze *Water Music*. Tan Dun to współczesny kompozytor chiński (rocznik 1957), tworzący m.in. muzykę filmową (napisał ścieżkę dźwiękową do filmu *Przyczajony tygrys, ukryty smok*). W kompozycji *Water Music* instrumentalisci korzystają ze specjalnych naczyń wypełnionych wodą. Uzyskiwane w ten sposób brzmienie jest niezwykle bogate – od szmerów wody aż do bardziej typowych, perkusyjnych struktur rytmicznych. Jest to po prostu zaproszenie słuchacza do tajemniczego ogrodu perkusyjnych dźwięków. Wiele zależy tu od wyobraźni.

Z Chin przenosimy się do Brazylii, żeby posłuchać *Mitos Brasileiros* na kwartet perkusyjny. Ich autorem jest Ney Rosauero, perkusista i kompozytor urodzony w 1952 r. w Rio de Janeiro. Wszechstronne muzyczne studia artysta odbył w Brazylii, Niemczech oraz Stanach Zjednoczonych. *Mitos Brasileiros* to rozbudowany, pięcioczęściowy utwór, który opisuje pięć różnych mitycznych istot, znanych z folkloru brazylijskiego. Odpowiedni dobór instrumentów daje każdej części niepowtarzalny koloryt, całość ma też pewne walory teatralne. Część pierwsza, zatytułowana *Curupira*, to por-

tret karzetka z brazylijskiej dżungli. *Curupira* ma czerwone włosy i odwrócone stopy, z palcami z tyłu. Z kolei druga część nosi tytuł *Iara* – to imię brazylijskiej syreny. Pozostałe części kreślą sylwetki innych tajemniczych istot: czarnego karta, który płata figle ludziom i zwierzętom, opiekuna ptaków, czy wreszcie znanego w folklorze Brazylii galopującego muła bez głowy, który kryje w sobie ducha grzesznej kobiety – kochanki księdza.

Uzupełnieniem programu jest *Higuita!*, którą skomponował brytyjski perkusista Stephen Whibley. To niezwykle efektowny, krótki utwór, napisany dla czterech perkusistów, grających na jednej marimbie.

Repercussion

Zespół, którego naczelną ideą jest wykonywanie muzyki z wykorzystaniem bogatego instrumentarium perkusyjnego. Grupa swobodnie porusza się w różnych stylistykach – od muzyki etnicznej, przez blues i jazz, aż po kompozycje z kręgu współczesnej muzyki klasycznej. Zespół uprawia „teatr instrumentalny” polegający na teatralizacji (wizualizacji) gry instrumentalnej. Charakterystyczne dla tego nurtu jest wykorzystywanie jako instrumentów przedmiotów codziennego użytku, a także wprowadzenie elementów gry aktorskiej, ruchu scenicznego i happeningu. Członkowie zespołu są absolwentami perkusji wrocławskiej Akademii Muzycznej, na co dzień aktywnie działającymi na rynku muzycznym jako wykonawcy oraz pedagodzy. Jako zespół Repercussion współpracują ze sobą od 2009 r. Na swoim koncercie mają liczne koncerty m.in. podczas Festiwalu Crossdrumming w Warszawie, Międzynarodowego Forum Perkusji w Żaganiu, Festiwalu Rytmu Drumbattle w Legnicy i Nurt Off Przeglądu Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu. Zespół prowadzi także bardzo bogatą działalność edukacyjną adresowaną do dzieci i młodzieży.

Repercussion, fot. Łukasz Rajchert

Organizator:

Partner:

Bank Polski

Sponsor zioły:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.